

Umsögn um: mál nr.1 – Fjárlög 2027, 158. löggjafarþing 2026–2027

Sendandi: Samtök sunnlenskra sveitarfélaga / SASS

Dagsetning: 6. október 2026

Samtök sunnlenskra sveitarfélaga / SASS lýsa verulegum áhyggjum af þeim tilfærslum og niðurskurði sem felast í frumvarpi til fjárlaga 2027 og varða hagsmunum sveitarfélaga, atvinnuuppbyggingu og byggðapróun á landsbyggðinni.

Sóknaráætlanir landshluta og atvinnuráðgjöf

SASS mótmælir harðlega boðuðum 45% niðurskurði til sóknaráætlana landshlutanna og skorar á stjórnvöld að draga hann til baka. Sóknaráætlanir og atvinnuráðgjöf eru meðal mikilvægustu og skilvirkustu verkfæra landshlutanna til atvinnuþróunar, nýsköpunar og jákvæðrar byggðapróunar. Niðurskurðurinn er í hróplegri mótsögn við markmið nýrrar Atvinnustefnu Íslands um uppbyggingu og hagvöxt í öllum landshlutum. SASS leggur jafnframt áherslu á að fjármögnun sóknaráætlana verði tryggð til lengri tíma og að fleiri ráðuneyti komi að fjármögnun þeirra. Efla þarf sóknaráætlanir, fremur en að skera þær niður, eigi markmið atvinnustefnunnar að ná fram að ganga.

Útgjöld málefnasviðs sveitarfélaga og byggðamála

SASS bendir á að útgjöld málefnasviðs sveitarfélaga og byggðamála hækka aðeins um 0,9% að raunvirði milli fjárlaga 2026 og frumvarps til fjárlaga 2027. Að mati samtakanna endurspeglar sú hækkun ekki auknar skyldur, verkefni og áskoranir sveitarfélaga. Fjármögnun verkefna sem ríkið hefur í auknum mæli falið sveitarfélögum að sinna þarf að vera skýr, fullnægjandi og fyrirsjáanleg.

ART verkefnið á Suðurlandi

SASS skorar á ríkisvaldið að tryggja áframhaldandi fjármögnun ART úrræðisins á Suðurlandi líkt og undanfarin ár, og leggur áherslu á að framlengja samning um verkefnið til a.m.k. þriggja ára svo ekki þurfi að koma til þjónusturofs á þessu mikilvæga úrræði. Eins óskar SASS eftir að framlög til úrræðisins verði hækkuð í samræmi við verðlagsþróun.

Náttúru- og innviðagjald og fjármögnun ferðamannastaða

Stjórn SASS lýsir yfir miklum áhyggjum af fyrirliggjandi drögum að frumvarpi um **fyrirhugað náttúru- og innviðagjald** og leggst gegn því að staðbundin gjaldtaka á fjölsóttum ferðamannastöðum verði felld niður án skýrra og bindandi trygginga fyrir því að tekjur skili sér aftur til reksturs, verndunar og uppbyggingar á þeim svæðum þar sem þær verða til. Stjórnin leggur áherslu á þá grundvallarreglu að **tekjur fylgi gestafjölda og álagi**. Fjármögnun mikilvægra ferðamannastaða þarf að vera fyrirsjáanleg og í samræmi við raunverulegt álag á náttúru og innviði en ekki háð óvissu við árlegar ákvarðanir um fjárlög. Áður en ákvörðun verður tekin um breytingar af þessari stærðargráðu telur stjórn SASS nauðsynlegt að fram fari fullnægjandi greining á efnahagslegum og byggðalegum áhrifum þeirra, meðal annars á ferðamynstur, ferðaþjónustu, sveitarfélög og atvinnulíf á Suðurlandi.

Hækkun virðisaukaskatts á baðlón

SASS leggst alfarið gegn fyrirhugaðri hækkun virðisaukaskatts á aðgang að baðlónum úr 11% í 24% og krefst þess að hún verði dregin til baka. Baðlón eru mikilvægur þáttur í ferðaþjónustu og atvinnuuppbyggingu á Suðurlandi, þar sem bein fjárfesting í starfseminni nemur yfir 35 milljörðum króna og hún skapar rúmlega 400 heilsársstörf, auk verulegra óbeinna og afleiddra áhrifa. Skattahækkunin myndi breyta rekstrarumhverfi fyrirtækjanna verulega og grafa undan atvinnuuppbyggingu sem sveitarfélög hafa stutt með skipulagsvinnu, innviðaupbyggingu og öðrum skuldbindingum.

Innleiðing farsældarlaga

SASS vekur sérstaka athygli á niðurfellingu framlaga sem ætlað hefur verið að styðja við innleiðingu farsældarlaga, þrátt fyrir að ábyrgð og kostnaður sveitarfélaga við framkvæmd laganna fari vaxandi. Sveitarfélög bera meginábyrgð á stórum hluta þeirrar samþætту þjónustu sem lögin kveða á um. Nauðsynlegt er að ríkið axli sinn hluta kostnaðarins og tryggi fullnægjandi og varanlega fjármögnun farsældarverkefna.

Aðrar áherslur

SASS ítrekar jafnframt fyrri áherslur um að styrkja getu sveitarfélaga til innviðaupbyggingar, meðal annars með auknum stuðningi við vatns- og fráveituframkvæmdir og skoðun á undanþágu slíkra framkvæmda frá virðisaukaskatti. Þá er mikilvægt að fjárveitingar styðji við nauðsynlega uppbyggingu grunninnviða á Suðurlandi og jöfn tækifæri til búsetu og atvinnuþátttöku óháð landshluta.

Lokaorð

SASS mælist eindregið til þess að áður en frumvarpið kemur til endanlegrar afgreiðslu Alþingis verði bætt úr þeim vanköntum sem raktir eru í umsögninni. Samtökin leggja jafnframt áherslu á að breytingar sem varða sveitarfélög og landshluta verði unnar í virku samráði við sveitarfélög og landshlutasamtök. Fyrirsvarsmenn SASS áskilja sér rétt til að koma á framfæri frekari ábendingum á síðari stigum meðferðar málsins og óska eftir að koma á fund fjárlaganefndar til að fylgja umsögninni eftir. Þá er óskað eftir að áhrif frumvarpsins á sveitarfélög verði tekin til umfjöllunar á vettvangi Jónsmessunefndar áður en endanleg afgreiðsla fjárlaga fer fram.

Fyrir hönd Samtaka sunnlenskra sveitarfélaga / SASS,
Ingunn Jónsdóttir framkvæmdastjóri.